

## „A birodalom visszavág” – Hogyan állandósult a politikai konfliktus Magyarország és az EU között?

Magyarországgal szemben akkor szűnt meg a tolerancia, amikor világossá vált, hogy képes akadályt gördíteni az Európai Unió önkényes átalakítása elé. Hazánk már jó ideje konfliktusos viszonyban van az Európai Uniót irányító mainstream politikai és intézményi erőkkal. A nyugati sajtó általában felületesen úgy foglalja össze a helyzetet, hogy az európai értékeket védő brüsszeli intézmények és az ezeket az értékeket megsértő magyar kormányzat állnak egymással szemben. Ebben az ábrázolásban Magyarországot helyezik morálisan gyenge pozícióba, míg a másik fél küzd a „nemes célért”.

A helyzet azonban ennél sokkal árnyaltabb. Magyarország és a mainstream között politikai és értékvita áll fenn, amelynek alapvető tétje, hogy milyen irányba fejlődik majd az Európai Unió a következő években. A konfliktusok a 2010-es évek eleje óta fennállnak, de időközben változáson mentek keresztül. Ahogy haladtunk előre az időben, az ellentétek úgy váltak egyre egyértelműbbé, a migrációs válság során pedig végképp kiéleződtek.<sup>1</sup> Ekkor derült ki ugyanis, hogy Magyarország nemcsak saját területén képes a brüsszeli elit elképzeléseitől eltérő politikát folytatni, hanem az unió átalakítására vonatkozó terveket összeurópai szinten is képes gátolni.

A 2010-es évek első felében vált világossá, hogy Magyarország politikai vezetése más vízióval rendelkezik az EU-ról, mint az azt irányító mainstream elit. Magyarország számára a 2004-es csatlakozás az Európai Unióhoz történelmi igazságtételt jelentett, egy régóta tartó folyamat beteljesülését, a szovjet elnyomás és a kommunista diktatúra után visszatérést a nyugati szabad nemzetek sorába egyenrangú tagállamként. Az uniós csatlakozás nemhogy ellentétben állt volna a rendszerváltás után a nemzeti önazonosság megszilárdításával, hanem része volt annak: szimbolikus erővel is megerősítette, hogy hazánk független, demokratikus, európai ország. A szabad nemzetek szabad Európájában a nemzeti büszkeség és identitástudat képes volt kéz a kézben járni az erősödő európai identitástudattal.

<sup>1</sup> Európai Parlament 2015a.

A problémák onnan erednek, hogy az európai mainstream fokozatosan megtagadta a „szabad nemzetek szabad Európája” víziót, amelyben a nemzeti karakter és az európai öntudat egyszerre tudott érvényesülni. Helyette a központosítás útjára lépett, és az Európai Egyesült Államok eszményét tette fő politikai célkitűzésévé. A britek ellenállása miatt a brexitig ez a folyamat lassan érlelődött, a brexit után azonban egyre látványosabb és gyorsabb ütemű lett.

Már a 2010-es évek elején kiderült, hogy a nemzeti szuverenitás és önazonosság korántsem olyan fontos érték az EU-ban, mint Magyarországon. Ezt mutatták az egymás után napirendre tűzött, Magyarországgal kapcsolatos európai parlamenti viták és az ezek nyomán hazánkkal szemben elindított uniós vizsgálódások. A magyar médiatörvény, egyházügyi törvény, majd a nemzeti szuverenitás legszimbolikusabb dokumentumaként a teljes magyar Alaptörvény elhúzódozó vizsgálatok és folyamatos uniós intézményi és politikai kritikák tárgyává vált.<sup>2</sup> Ezek az uniós szerződésekben foglalt hatáskörmegosztási szabályokat figyelmen kívül hagyó folyamatok már jelezték az EU-val kapcsolatos magyar vízió és az EU-t irányító politikai elit közötti nézeteltéréseket.

Ebben a kezdeti időszakban a vita még főként arról szólt, hogy mi hogyan legyen Magyarországon. Van-e joguk a magyaroknak keresztény országgént tekinteni magukra? A divatos liberális dogmákkal szemben a jogok mellett rögzíthetők-e kötelességek is az Alaptörvényben? Hívható-e hazánk Magyarországnak Magyar Köztársaság helyett? Folytatható-e a nemzetközi szervezetek által kínált „receptek” lemásolása helyett a nemzeti sajátosságokra építő „unortodox” gazdaságpolitika? Lehet-e az apa férfi, az anya nő? Vethető-e ki extraadó bankokra és multinacionális cégekre? – néhány példa azokra a kérdésekre, amelyek kapcsán Magyarország éles bírálatokat kapott.

Már akkoriban is felmerült, hogy az uniós mainstream azért szeretné a fenti kérdésekben bevezetett magyar megoldásokat csírájában elfojtani, nehogy más tagállamok is inspirálódjanak belőlük, és hasonló megoldásokhoz folyamodjanak. Mégis relatíve alacsony volt annak kockázata, hogy a magyar belpolitikai intézkedések az egész EU-ra érzékelhető hatást gyakoroljanak.

Más lett a helyzet 2015-ben, amikor Magyarország a bevándorlás kérdésében fogalmazott meg az európai mainstreammel ellentétes markáns álláspontot. A migráció problematikája egyszerre nemzeti és európai kérdés. Nemzeti, mert a szuverenitást alapvetően érinti, hogy dönthet-e egy ország arról, hogy az állampolgárságával nem rendelkezők közül kik és milyen feltételek között

---

<sup>2</sup> Lásd például: Európai Parlament 2011a; Európai Parlament 2011b; Európai Parlament 2012; Európai Parlament 2013; Európai Parlament 2015b.

léphetnek be oda, vagy telepedhetnek le a területén. Európai, mert a nyugati mainstream és az EU-s intézmények egyértelműen a bevándorlás pártján állva olyan európai migrációs politikát akartak kialakítani, amelynek középpontjában az EU-ba érkező újabb és újabb bevándorlótömegek tagállamok közötti, automatikus kvóták szerinti szétosztása állt.

A sajátos helyzetből az következett, hogy Magyarország csak az összeurópai bevándorláspolitikai tervek megakadályozásával tudta elkerülni a tömeges bevándorlás jelenségét. Mint ismeretes, a magyar diplomáciai és politikai manőverek e téren sikeresek voltak. Mindez azonban a brüsszeli elit számára azt az üzenetet közvetítette, hogy Magyarország politikai ellenállása nemcsak az országon belül alakíthat ki Brüsszel számára kedvezőtlen politikai felállást, hanem az egész Európai Unióra is hatással lehet. Bebizonyosodott, hogy Magyarország képes megakasztani a mainstream által képviselt kiemelt politikai projekteket, és így a központosított Európai Egyesült Államokat is nehezebb lesz megvalósítani.

A 2010-es évek második felétől Magyarország helyi kivételtől összeurópai politikai problémává vált a mainstream szemében, ami veszélyeztetheti politikai hegemoniáját. Ahogy a tét növekedett, úgy szűnt meg a maradék tolerancia is a másképp gondolkodó Magyarországgal szemben, és növekedett az ellene irányuló bírálatok intenzitása. A cél egyértelművé vált: mindenáron meg kell törni és „helyes” útra kell terelni Magyarországot. Így jutottunk el odáig, hogy a 2010-es évek elejétől jellemző politikai nyomásgyakorlást mára pénzügyi szankciók is kísérik, amit jól mutatnak a kondicionalitási eljárás és a helyreállítási alap kifizetése körüli elhúzódó viták.<sup>3</sup>

A konfliktus élesedését fokozza, hogy a feleket egymásnak feszítő törésvonalak is egyre láthatóbbak. Bár a föderalizmus gondolata mindig fellelhető volt az EU-ban, az EU föderális állammá történő átalakítása az utóbbi években vált kendőzetlen, egyre többször és nyíltabban deklarált politikai céljá. Elég csak belegondolni, hogy korábban elképzelhetetlen lett volna, hogy vezető uniós tagállamként Németország kormányprogramban deklarálja az európai föderális állam létrehozását,<sup>4</sup> vagy hogy Magyarországon jelentős befolyással bíró politikai párt az Európai Egyesült Államok szlogenjével kampányoljon a nemzeti választások során.<sup>5</sup>

---

<sup>3</sup> GÁT 2022.

<sup>4</sup> Kiss 2021.

<sup>5</sup> Demokratikus Koalíció 2020.

Ugyanígy egyre radikálisabban nyilvánulnak meg a progresszív-liberális elvárások is. Tíz évvel ezelőtt aligha gondolta volna bárki, hogy egy uniós tagállam kohéziós forrásait visszatartathják azért, mert társadalmi kérdésekben kiáll a status quo mellett, és szembeszáll a „progresszív” követelésekkel a kiskorú gyermekek nemátalakítása, a genderkérdések és a házasság kérdéskörében. Márpedig napjainkban a klasszikus korrupciós és jogállamisági vádak mellett az uniós mainstream ezeken a területeken támasztott követelései is egyre inkább megjelennek a pénzügyi kifizetések feltételeként.<sup>6</sup>

Bár a tendenciák nem adnak okot optimizmusra, a konfliktusok feloldásához mindenképpen törekedni kell a párbeszéd fenntartására. Tisztában kell lenni azzal, hogy az EU-t jelenleg irányító mainstream elit nem egyenlő az Európai Unióval, és nem feltétlenül tükrözi az európai polgárok többségének akaratát. Ha a mainstream helyzete meggyengül, vagy a tagállami és európai választások következtében összetétele megváltozik, az EU hozzáállása is változhat, ami akár kedvező változást is hozhat Magyarország és az EU viszonyrendszerében.

2023. március 10.

### **Felhasznált irodalom**

- Demokratikus Koalíció (2020): *Európa jövője az Európai Egyesült Államok*. Online: <https://dkp.hu/hirek/4967/europa-jovoje-az-europai-egyesult-allamok>
- Európai Bizottság (2022): *Unió kohéziós politika 2021–2027: A Bizottság elfogadta a Magyarországgal kötött partnerségi megállapodást*. Online: [https://hungary.representation.ec.europa.eu/unios-kohezios-politika-2021-2027-bizottsag-elfogadta-magyarorszaggal-kott-partnersegi-2022-12-22\\_hu](https://hungary.representation.ec.europa.eu/unios-kohezios-politika-2021-2027-bizottsag-elfogadta-magyarorszaggal-kott-partnersegi-2022-12-22_hu)
- Európai Parlament (2011a): *Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása a magyar médiatörvényről*. Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0094\\_HU.html?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0094_HU.html?redirect)
- Európai Parlament (2011b): *Az Európai Parlament 2011. július 5-i állásfoglalása a felülvizsgált magyar Alaptörvényről*. Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0315\\_HU.html?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0315_HU.html?redirect)
- Európai Parlament (2012): *Az Európai Parlament 2012. február 16-i állásfoglalása a közelmúltbeli magyarországi politikai fejleményekről*. Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2012-0053\\_HU.pdf?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2012-0053_HU.pdf?redirect)
- Európai Parlament (2013): *Az Európai Parlament 2013. július 3-i állásfoglalása az alapvető jogok helyzetéről: magyarországi normák és gyakorlatok (az Európai Parlament 2012. február 16-i*

---

<sup>6</sup> Lásd például a magyar gyermekvédelmi törvénnyel kapcsolatos brüsszeli aggályok uniós pénzügyi források horizontális feljogosító feltételeként való értelmezését. Európai Bizottság 2022.

- állásfoglalása alapján). Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0315\\_HU.html?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0315_HU.html?redirect)
- Európai Parlament (2015a): *Az Európai Parlament 2015. december 16-i állásfoglalása a magyarországi helyzetről: az Európai Parlament 2015. június 10-i állásfoglalásának nyomon követése*. Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0461\\_HU.html?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0461_HU.html?redirect)
- Európai Parlament (2015b): *Az Európai Parlament 2015. június 10-i állásfoglalása a magyarországi helyzetről*. Strasbourg, 2015. Online: [www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0227\\_HU.html?redirect](http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0227_HU.html?redirect)
- GÁT Ákos Bence (2022): Milyen jogállamisági eljárások vannak folyamatban Magyarországgal szemben? *Ludovika.hu*, 2022. november 23. Online: [www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/11/23/milyen-jogallamisagi-eljarasok-vannak-folyamatban-magyarorszaggal-szemben/](http://www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2022/11/23/milyen-jogallamisagi-eljarasok-vannak-folyamatban-magyarorszaggal-szemben/)
- KISS J. László (2021): A német koalíciós szerződés szerint az EU föderális szövetségi állammá válik. *Index*, 2021. december 17. Online: <https://index.hu/velemenyt/2021/12/17/-vilagbel-politika-avagy-kulpolitika-mint-klimapolitika/>